OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T.C İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK Sınıf-12

KONU I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUÇLARI MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

(30 Ekim 1918)

1914'ten beri devam eden I. Dünya Savaşı, 1918'e gelindiğinde Osmanlı Devleti'nin ve müttefiklerinin yenilgisiyle sonuçlandı. Ahmet İzzet Paşa başkanlığında yeni hükûmet Wilson İlkeleri doğrultusunda imzalanacak bir ateşkes istedi. İstanbul Hükûmeti tarafından Bahriye Nazırı Rauf Bey başkanlığında görevlendirilen heyet, Limni Adası'nın Mondros Limanı'na gitti. İtilaf Devletleri'ni temsil eden Amiral Calthorope (Kalthorp) ile İngilizlerin Agememnon adlı zırhlı savaş gemisinde 27 Ekim 1918'de ateşkes görüşmeleri başladı.

Yapılan görüşmeler sonucunda 25 madde hâlinde düzenlenen Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandı (30 Ekim 1918).Mondros Ateşkes Anlasması'nın bazı maddeleri şunlardır:

1. Boğazlar İtilaf Devletleri'ne açılacak, Karadeniz'e girişler serbest olacak,
Karadeniz ve Çanakkale'deki istihkâmlar İtilaf Devletleri tarafından
işgal edilecek.

2. Osmanlı orduları terhis edilecek; ordunun taşıt, araç gereç, silah ve cephanesine
İtilaf Devletleri tarafından el konulacak.

3. Osmanlı Devleti'nin elindeki tüm savaş esirleri ile esir ya da tutuklu bulunan bütün Ermeniler serbest bırakılacak fakat İtilaf Devletleri'nin elindeki Türk savaş esirleri geri verilmeyecek.

4. İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit eden bir durum karşısında, herhangi bir stratejik noktayı işgal hakkına sahip olacak (Madde 7).

5. Vilayet-i Sitte denilen altı doğu ilinde (Erzurum, Van, Bitlis, Sivas, Harput, Diyarbakır) herhangi bir karışıklık çıkarsa İtilaf Devletleri buraları işgal hakkına sahip olacak (Madde 24).

6. Toros Tünelleri, İtilaf Devletleri tarafından işgal edilecek.

7. Tüm liman ve tersaneler İtilaf Devletleri'nin kontrolünde olacak.

8. Hükûmet haberleşmesi dışındaki telsiz, telgraf ve kablolar (iletişim hatları) İtilaf Devletleri'nin denetimi altında olacak

Mondros Ateşkes Antlaşması'na Yönelik Tepkiler

(İstanbul Hükümeti'nin Tepkisi)

Mondros'tan sonra hükûmette yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle Ahmet İzzet Paşa Hükûmeti istifa etti. Tevfik Paşa yeni hükûmeti kurdu. Padişah anayasanın kendisine verdiği yetkiyi kullanarak Mebusan Meclisini dağıttı.

İşgalcilerin baskıları karşısında Tevfik Paşa Hükûmeti de padişaha istifasını sundu ve yerine Damat Ferit Paşa Hükûmeti kuruldu.

Mondros Ateşkes Anlaşması'na Yönelik Tepkiler

(Mustafa Kemal'in Tepkisi)

Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığında, Alman General Liman Von Sanders'in (Liman Fon Sanders) yerine Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı'na tayin edilen Mustafa Kemal, antlaşmanın çok ağır şartlar içerdiği ve bağımsızlıkla bağdaşmayan bir antlaşma olduğu konusunda İstanbul Hükûmeti'ni uyarmaya çalıştı. 10 Kasım 1918'de Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı lağvedildi ve Mustafa Kemal, Harbiye Bakanlığı emrine alınarak İstanbul'a çağrıldı. 13 Kasım 1918'de Mustafa Kemal, İstanbul'a geldiğinde Dolmabahçe Sarayı önlerinde demirli olan işgal donanmasını görünce: **"Geldikleri gibi giderler."** sözleriyle tepkisini gösterdi.



Yapılan görüşmeler sonucunda 25 madde hâlinde düzenlenen Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandı (30 Ekim 1918).



Çanakkale ve İstanbul Boğazlar'nın açılması, Karadeniz'e serbestçe geçişin sağlanması ve Çanakkale ile Karadeniz istihkamlarının İtilaf Devletleri tarafından işgali sağlanacaktır.

Mondros Ateşkes Anlaşması'na Yönelik Tepkiler

(Halkın Tepkisi)

Halk, işgal güçleri karşısında bulundukları bölgeleri korumak için direniş cemiyetleri kurdu, miting ve protestolarla işgallerin haksızlığını tüm dünyaya duyurmaya çalıştı. Daha sonra Kuvay-ı Millîye'yi oluşturan halk işgalci güçlere karşı silahlı mücadeleye geçerek yaşadıkları toprakları korumaya çalıştı.

Yeni Bir Dünya Hayali - Wilson İlkeleri

1. Barış antlaşmalarında ve diplomaside açıklık olacak.
2. Ekonomik sınırlandırılmalar kaldırılacak.
3. Ülkelerin silahsızlanmalarını sağlayacak karşılıklı güvenceler verilecek.
4. Galip devletler mağlup devletlerden toprak ya da savaş tazminatı almayacak.
5. Devletlerarası barışı sağlamak amacıyla Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti) kurulacak.
6. Osmanlı Devleti'nin Türklerin çoğunlukta olduğu bölgelerinde Osmanlı egemenliği sağlanacak, Türklerin çoğunlukta olmadığı bölgelerde ise buradaki milletlerin kendi kendini yönetme hakkı olacak. Boğazlar bütün milletlerin gemilerine açık olacak ve bu durum milletlerarası kontrol altında olacak (12. Madde).

Başta İngiltere ve Fransa olmak üzere İtilaf Devletleri, ABD'nin desteğini sağlamak için Wilson'un barış ilkelerini kabul ettiler. Fakat ilkeleri kendi çıkarlarına göre yorumlayıp barış antlaşmalarını yine kendi istekleri doğrultusunda hazırladılar.

Barışa Son Veren Barış

18 Ocak 1919'da Paris Barış Konferansı toplandı. Konferansın toplanma amacı, savaşı kaybeden devletlerle yapılacak olan barışın esaslarını görüşmekti. ABD, İngiltere, Fransa, Japonya ve İtalya konferansta etkili olan devletlerdi. Konferansa bizzat katılan ABD Başkanı Wilson'un temel amacı, Cemiyet-i Akvamın (Milletler Cemiyeti) kurulmasını sağlamaktı. Megali İdea (Büyük Yunanistan) düşüncelerini gerçekleştirmeyi hedefleyen Yunanlılar, konferansta İzmir ve çevresinin kendilerine verilmesini istedi. İngiltere, sömürgelerine giden ticaret yolları üzerinde İtalya gibi güçlü bir ülke yerine, kendisine tehlike oluşturmayacak Yunanistan'ı tercih etti. İzmir'in Yunanistan tarafından işgali, konferansa katılan diğer devletler tarafından kabul edildi.Osmanlı dışındaki İttifak Devletleri'yle I. Dünya Savaşı'nı bitiren antlaşmalar imzalandı.

II.ÜNİTE:MİLLİ MÜCADELE İŞGALLERİN BAŞLAMASI ve MİLLİ MÜCADELEYE HAZIRLIK

İzmir'in İşgali (15 Mayıs 1919)

İngiltere'nin büyük desteği neticesinde Paris Barış Konferansı'nda, Yunan ordusunun İzmir'i işgali kararlaştırıldı. İstanbul Hükûmeti'ne bu işgalin Mondros Ateşkes Anlaşması'nın yedinci maddesi gereğince yapılacağı bildirildi. Damat Ferit Paşa Hükûmeti'nden gelen emirler gereği, İzmir Valisi İzzet Bey ve Kolordu Komutanı Ali Nadir Paşa'dan işgal hareketine karşı koymamaları ve işgal kuvvetlerine karşı gereken kolaylığın gösterilmesi istendi. İzmir'in işgal edileceği söylentisi üzerine İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile Redd-i İlhak Cemiyeti, halkı harekete geçirmeye çalıştı. 15 Mayıs 1919 sabahında, bir İngiliz gemisinin desteğindeki Yunan ordusu İzmir'e asker çıkardı. Yunan askerleri alkışlar ve "zito" (yaşa) nidalarıyla ilerlerken bu duruma katlanamayan Hukuk-u Beşer gazetesi yazarı Hasan Tahsin, silahını ateşleyerek Yunan bayrağını taşıyan askeri vurdu. Böylece İzmir'de ilk silahlı direniş başlarken Hasan Tahsin de şehit düştü.

Kuvay-ı Millîye

Kuvay-ı Millîye, Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra, vatanı işgal eden düşmanla mücadele eden ve azınlık faaliyetlerine karşı çarpışan silahlı grupları ve onlara maddi, manevi ya da fikirsel yardımda bulunan herkesi kapsamaktadır. İşgallere karşı ilk direniş hareketi, 19 Aralık 1918'de Fransızlara karşı, Güney Cephesinde, Hatay'ın Dörtyol ilçesinde başladı. Urfa, Antep ve Maraş'ta Fransızlara ve Ermenilere karşı yapılan savaşlar, Millî Mücadele tarihimizde destanlaşmıştır.


İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehdit edecek bir durumun ortaya çıkaması halinde herhangi bir stratejik yeri işgal etme hakkına sahip olacaktır.


Toros Tünelleri, İtilaf Devletleri tarafından işgal olunacaktır.


Hükümet haberleşmesi dışında, telsiz, telgraf ve kabloların denetimi İtilaf Devletlerine geçecektir.



I. Dünya Savaşı'nı Bitiren Barış Antlaşmaları

Devletler	Antlaşmalar
Almanya	Versailles (Versay) Antlaşması (28 Haziran 1919)
Avusturya	Saint Germain (Sen Jermen) Antlaşması (10 Eylül 1919)
Macaristan	Triannon (Tiriyanon) Antlaşması (4 Haziran 1920)
Bulgaristan	Neuilly (Nöyyi) Antlaşması (27 Kasım 1919)

BMM'nin açılmasından sonra, 1920'de düzenli orduya geçilmesi kararı ile Kuvay-ı Millîye birlikleri yerini subayların emir ve komutası altındaki düzenli birliklere bıraktı.

Kuruluş amaçları yönünden ele alındığında, yararlı ve zararlı cemiyetler adı verilen bu kuruluşlar üç başlık altında incelenmektedir:

1. Azınlıkların kurduğu cemiyetler
2. Millî varlığa düşman cemiyetler
3. Millî cemiyetler

Azınlık Cemiyetleri

Rum, Ermeni ve Museviler tarafından kurulan bu cemiyetlerin ortak amacı, dağılan Osmanlı İmparatorluğu topraklarından pay almak ve kendi devletlerini kurmaktı.

Milli Cemiyetler

Bölgelerini işgalcilere ve azınlıklara karşı savunmuşlardır. (Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ,Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti,İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ,Kilikyalılar Cemiyeti ,Millî Kongre Cemiyeti)

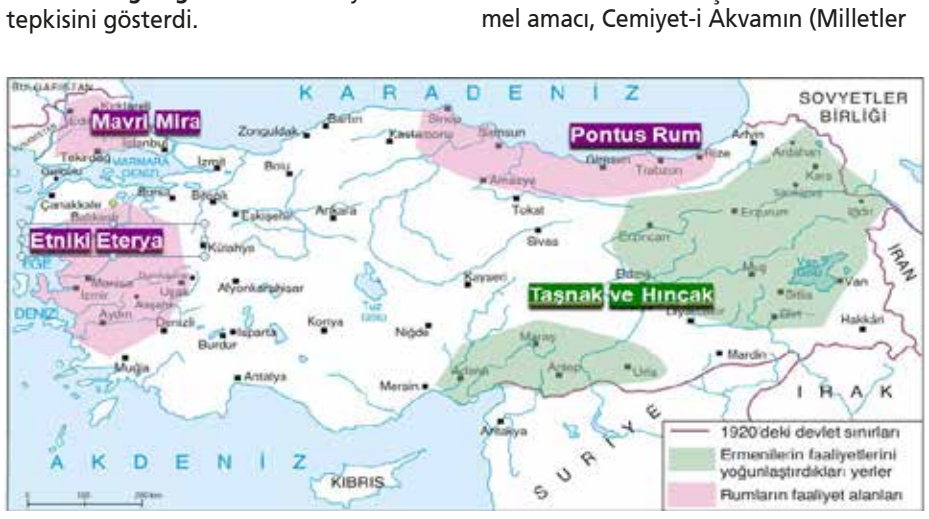
Milli Varlığa Düşman Cemiyetler

Millî varlığa düşman cemiyetlerin çoğu İtilaf Devletleri'nin, özellikle de İngilizlerin desteğiyle kurulmuş ve yönlendirilmişlerdir. Bu cemiyetler, halkın gücüne dayanarak bağımsızlığın sağlanabileceğine inanmadıkları için İstanbul Hükûmeti'nin politikalarını desteklemişler ya da güçlü bir devletin manda ve himayesini istemişlerdir. (Hürriyet ve İtilaf Fırkası,Sulh ve Selamet-i Osmani Fırkası,İngiliz Muhipleri Cemiyeti ,Kürt Teali Cemiyeti,İslam Teali Cemiyeti,Wilson Prensipleri Cemiyeti)



6 vilayet adı verilen yerlerde karışılık olunca bu vilayetlerin herhangi birinin işgal hakkı İtilaf Devletleri'nin elinde bulunacaktır.


Sınırların korunması ve iç güvenliğin korunması dışında Osmanlı ordusu derhal terhis edilecek.





SORULAR

1-Aşağıdakilerin hangisinde, I. Dünya Savaşı sonucunda imzalanan antlaşma ve bu antlaşmanın yapıldığı devlet eşleştirmesi yanlış verilmiştir?

A) Versay – Almanya
B) Trianon – İtalya
C) Neuilley – Bulgaristan
D) Sevr – Osmanlı Devleti
E) Sen Jermen – Avusturya

Cevap: B

2-Millî Mücadele sırasında Rum ve Yunanlılar'ın kurduğu cemiyetlerden bazıları şunlardır:

- Mavri Mira
- Pontus Rum
- Etniki Eterya

Aşağıdaki millî cemiyetlerden hangisi verilen zararlı cemiyetlerin faaliyetlerine karşı mücadele etmek amacıyla kurulmamıştır?

A) İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
B) Redd-i İlhak Cemiyeti
C) Kilikyalılar Cemiyeti
D) Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti
E) Trakya Paşaeli Cemiyeti

Cevap: C

3-Mondros Ateşkes Antlaşması'nın aşağıdaki hükümlerinden hangisi İtilaf Devletlerinin yapacakları işgallere hukuki gerekçe oluşturmaya çalıştıklarının kanıtıdır?

A) Türk ordusunun sınırların denetlenmesi ve iç güvenliğin sağlanabilmesi için gerekli sayıdan fazla olan askerleri terhis edilecektir.
B) Devlet makamlarının haberleşmesi dışında telsiz, telgraf ve haberleşme istasyonları İtilaf Devletlerinin denetimine bırakılacaktır.
C) İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehdit altında gördükleri herhangi bir durum ortaya çıkarsa, istedikleri stratejik bir bölgeyi işgal edebilecektir.
D) Anadolu sınırları dışında kalan Osmanlı subayları ve askerleri İtilaf Devletlerine teslim olacaktır.
E) Toros tünelleri ve demir yolu ağları İtilaf Devletlerinin denetimine bırakılacaktır.

Cevap: C